SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2171

av Hanna Gunnarsson m.fl. (V)

Civilt försvar och krisberedskap

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut....2
Ett modernt totalförsvar....2
Ett stärkt totalförsvar....3
Välfärden är samhällets bottenplatta....4
Samhällsviktig verksamhet ska ägas offentligt....4
Personalförsörjning av det civila försvaret....5
Ett inkluderande samhälle fritt från rasism och motsättningar....5
Starka och oberoende medier....6
Civilplikt....7
Frivilligorganisationerna och civilsamhället....7
Räddningstjänsten och ansvaret vid olyckor....8
Enskilda människors krisberedskap....9
Livsmedelsförsörjning, beredskapslager och beredskapslivsmedel....10
Cybersäkerhet....11
Försvarsmaktens stöd till det civila samhället vid kriser och olyckor....12

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda om samtliga kommuner bör åläggas att inrätta en frivillig resursgrupp och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att kontinuerligt med några års mellanrum på nytt skicka ut broschyren Om krisen eller kriget kommer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en plan för försök med regionala center för fossilfritt producerade beredskapslivsmedel och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas hur Försvarsmakten kan uppdras att både i sin planering och i sin verksamhet dimensionera för att kunna bistå samhället vid nationella kriser och katastrofer samt vid extraordinära händelser som omfattar såväl pandemier som cyberattacker, sjöräddning, brandbekämpning och naturkatastrofer, och i detta sammanhang även se över hur ett eventuellt ersättningssystem kan konstrueras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Ett modernt totalförsvar

Vi lever i ett mer sårbart samhälle. Den säkerhetspolitiska situationen i Europa har förändrats och försämrats dramatiskt. Rysslands folkrättsvidriga anfallskrig mot Ukraina är en humanitär och säkerhetspolitisk katastrof i vårt närområde. Kriget i Ukraina har visat hur viktigt ett starkt totalförsvar är och att det civila samhället måste vara robust och motståndskraftigt oavsett vilka hot vi står inför.

De senaste åren har det blivit tydligare att de civila hoten som finns mot Sverige, som naturkatastrofer (bränder, torka och översvämningar) i klimatkrisens spår, olika former av cyberattacker, splittring mellan olika grupper i samhället, påverkansförsök och falska nyheter, måste mötas av ett robust och starkt samhälle. Hela det civila samhället måste kunna stå emot olika former av attacker, oavsett om de är fysiska, digitala eller psykologiska, oavsett om avsändaren är känd eller okänd och vilket syfte den har. Det civila samhällets förmåga att stå emot och återhämta sig måste framöver stå mer i fokus.

Vänsterpartiet menar att ett mer jämlikt samhälle är ett tryggare och säkrare samhälle. Det måste därför vara en del av vårt säkerhetspolitiska arbete att göra samhället mer jämlikt och stärka samhällets bottenplatta – välfärden. Detta gäller både nationellt och internationellt.

Ett stärkt totalförsvar

Vänsterpartiet ser ett stort behov av att stärka totalförsvaret. Det är nödvändigt för att upprätthålla ett robust samhälle som kan stå emot och rädda Sverige från kriser och konflikter och, om det värsta skulle inträffa, väpnad konflikt. Det är genom att bygga upp en stark motståndskraft och återhämtningsförmåga hos civila verksamheter som effekterna av stora kriser kan bli så små som möjligt.

Vänsterpartiet menar att det civila försvaret behöver stärkas inom samhällets alla områden. Det civila försvaret ska dimensioneras och planeras för både stora omfattande kriser och krig. Vid en långvarig kris tas hela samhällets resurser i anspråk och måste anpassas och mobiliseras för att klara av krisen. I sådana fall hanterar samhället inte bara krisen utan måste med alla resurser försvara sig mot dess följdverkningar.

Ett utökat och utvecklat civilt försvar innebär bl.a. tydligare ansvars- och ledningsförhållanden, stärkt befolkningsskydd, förbättrad sjukvård, förbättrad informations- och cybersäkerhet samt en ökad beredskap inom livsmedels- och energiförsörjning. Det civila försvaret utgör en viktig del av totalförsvaret. Frivilligorganisationerna inom det civila försvaret har stor betydelse för totalförsvarets samhällsförankring och har god lokalkännedom, men fungerar också som ett stöd till Försvarsmakten.

Mer fokus måste läggas på totalförsvarsplaneringen i kommunerna. Det är kommunerna som bedriver en stor del av den verksamhet som ligger allra närmast människors vardag: förskolan, skolan, äldreomsorgen och det sociala arbetet. På regional nivå tillkommer samhällsviktiga verksamheter som sjukvård och kollektivtrafik. Allt detta måste fungera i en kris. För att kommunerna ska klara av att hålla i gång verksamheten krävs planering, resurser, kunskaper och övning. Detta gäller även kommunpolitiker, som många gånger behöver en mycket större kunskap om totalförsvaret och sin egen roll i detta.

Vänsterpartiet ser positivt på att Försvarsberedningen i sina rapporter varit enig om att stärka det civila försvaret. Vänsterpartiet vill se ett fördjupat samarbete inom det

civila försvaret med våra grannländer. Ett ökat nordiskt samarbete inom försvars- och säkerhetsfrågor är både viktigt och efterfrågat.

Välfärden är samhällets bottenplatta

Ett starkt totalförsvar kräver ett robust samhälle i alla delar. Det innebär bl.a. en väl utbyggd välfärd där kommuner och regioner har tillräckliga resurser för att bedriva en god verksamhet både på daglig basis och vid ansträngda lägen. Precis som Försvarsberedningen konstaterar i sin rapport *Skärpt läge* (Ds 2026:12) har kommuner och regioner en avgörande roll för att samhällets funktionalitet ska kunna säkerställas vid höjd beredskap och krig.

De senaste decenniernas stora nedskärningar i verksamheten på bred front i kommuner och regioner har gjort välfärden mycket sårbar. Det finns helt enkelt inte resurser, varken ekonomiskt eller personellt, att bedriva en tillräckligt bra verksamhet ens under normala förhållanden. Hur ska personalen klara av en kris om de går på knäna redan innan krisen uppstår? På samma sätt har stora privatiseringar och utförsäljningar av offentlig verksamhet gjort att många kommuner inte har rådighet över den samhällsviktiga verksamheten inom kommunens gränser, något som gör att verksamheten blir svår att samordna och styra vid kriser. Denna utveckling gör vårt samhälle väldigt sårbart vid kriser, och stora förändringar måste göras. Välfärden är samhällets bottenplatta, grunden till allt.

Vid en allvarlig kris är det viktigt att samhällets struktur bibehålls. Under coronapandemin var det t.ex. sjukvården och dess ansvariga myndigheter som var bäst lämpade att ansvara för att minska smittspridningen, i en annan kris kan det se annorlunda ut. Men i ett allvarligt eller ansträngt läge är det självklart att alla tillgängliga resurser ska användas. Vid andra stora kriser framöver är det en stor tillgång om olika parter redan i förväg har kunnat planera och öva för olika scenarier.

Samhällsviktig verksamhet ska ägas offentligt

En grundläggande utgångspunkt för ett robust och motståndskraftigt samhälle är möjligheten för det offentliga att faktiskt ha kontroll över den samhällsviktiga verksamheten. Vårt samhälle har blivit mer sårbart efter årtionden av olika former av privatiseringar, utförsäljningar och entreprenader. Från att ha haft en offentlig organisation som hade överblick, kunde planera och prioritera har vi nu samhällsviktig

verksamhet uppdelad på ett mycket stort antal aktörer, varav en del dessutom har utländskt ägande, som alla bara har koll på sin lilla bit. Det gör oss sårbara. Vi måste se betydelsen av offentligt ägande och offentlig styrning av samhällsviktig verksamhet som en del av arbetet med att bygga ett robust och säkert samhälle. Ett aktuellt exempel är byggandet och ägandet av 5G-näten.

Vänsterpartiet menar att det är i medborgarnas intresse att verksamheter och infrastruktur som är viktiga för samhällets utveckling ägs av medborgarna gemensamt, genom staten, regionerna eller kommunerna. Att sälja ut samhällsviktig verksamhet riskerar att utsätta både landet och medborgarna för stora risker.

Personalförsörjning av det civila försvaret

Personalen är grunden för ett väl fungerande totalförsvar. Under Tidöregeringen har många regioner tvingats till nedskärningar inom sjukvården. Även om kommunsektorns ekonomi nu stärkts något beror de förbättrade resultaten till stor del på genomförda besparingar och skattehöjningar.

SKR konstaterar i sin ekonomirapport 2026 att de långsiktiga ekonomiska utmaningarna består. Hårt pressade regioner och kommuner står inför stora kommande utmaningar bl.a. kopplade till demografi, investeringsbehov och kostnadsutveckling. Det är nödvändigt att kommuner och regioner tillförs de medel som de behöver för att bedriva sin verksamhet. Det måste vara en självklar utgångspunkt när man diskuterar personalförsörjningen av det civila försvaret.

Ett inkluderande samhälle fritt från rasism och motsättningar

Ett mer jämlikt samhälle är ett tryggare och säkrare samhälle. Ett starkt och robust samhälle är också ett samhälle där alla människor kan leva sida vid sida, känna att de har en plats där de kan leva fritt och utvecklas som de själva vill och inte utsättas för rasism, diskriminering eller på något sätt bli utsatt för hot eller hat för den man är. Alla former av rasism och diskriminering är i dag direkta hot mot många människor i vårt land. Det splittrar vårt samhälle och ställer grupper mot varandra. Propaganda, ofta spritt genom trollfabriker på sociala medier och internetbaserade forum, men även från etablerade debattörer i den svenska offentligheten, underblåser sådana motsättningar,

och kampanjer som är baserade på desinformation riskerar att leda till både fysiska attacker och diplomatiska konflikter.

Rasism, diskriminering, propaganda, desinformation och hat mot människor med annan bakgrund eller tro splittrar oss och gör vårt samhälle svagare. Det riskerar att försämra befolkningens sammanhållning, solidaritet och försvarsvilja. En enad befolkning där alla känner sig inkluderade är en viktig grund för ett starkt och robust samhälle där befolkningen hjälps åt och som kan stå emot stora kriser och i värsta fall krig. Därför måste alla uttryck för splittrande strömningar alltid bekämpas, så att alla ska kunna leva tryggt, fritt och säkert i Sverige.

Starka och oberoende medier

Den globala högernationalistiska rörelsen går hårt åt medier. Det märks i Trumps USA, Putins Ryssland, Erdoğans Turkiet och Melonis Italien, för att nämna några exempel. Misstron mot etablerade nyhetsmedier och granskande journalister märks även här hemma i Sverige.

Starka och oberoende medier är en central del av demokratin i varje land. De är avgörande för att granska makten och ge människor reella förutsättningar att fatta välgrundade beslut. Men också för att motverka konspirationsteorier och spridning av trollkonton. I jämförelse med andra länder är svenskarnas förtroende för etablerade medier, inklusive public service, mycket högt. Det märks dock en polarisering i synen på etablerade medier där förtroendet för public service minskar relativt var man befinner sig på den politiska höger-vänsterskalan, där förtroendet minskar om man befinner sig långt ut till höger. Det är helt i linje med den högernationalistiska rörelsens retorik.

Förtroendet för medier och i synnerhet public service i fredstid lägger grunden för vilken roll de kan ha vid höjd beredskap. Att politiker, myndigheter och andra samhällsinstitutioner agerar för att medier ska kunna verka fritt och granska makten är avgörande. Det innebär bl.a. ett ansvar för att inte spä på konspirationsteorier och falska nyheter. Källkritik och källtillit är lika viktiga delar i ett fungerande och oberoende medielandskap.

Public service har ett särskilt beredskapsuppdrag och en avgörande roll att föra ut information till befolkningen. Läs mer i vår motion (mot. 2024/25:3435) med anledning av prop. 2024/25:166 *En lag om public service och riktlinjer för verksamheten 2026–2033.*

Civilplikt

Civilplikt är den civila motsvarigheten till värnplikt och fullgörs inom en rad verksamhetsområden såsom den kommunala räddningstjänsten, elförsörjningsområdet, cybersäkerhet och logistik. Från och med 2026 kan ungdomar kallas till mönstring och skrivas in för lång grundutbildning med civilplikt.

Vänsterpartiet välkomnar att civilplikten återaktiverats. Vi vill se en modern civilplikt som inkluderar ett brett spektrum av arbetsuppgifter och befattningar som kan vara nödvändiga för samhället i en kris. Det är därför positivt att en rad myndigheter fått i uppdrag att genomföra förberedande åtgärder för att kunna använda civilplikt inom respektive ansvarsområde. Det handlar bl.a. om beredskap inom befolkningsskydd, hälso- och sjukvård och elektronisk kommunikation.

Genom att människor utbildas inom samhällsviktiga verksamheter görs samhället mer robust för olika typer av kriser och kunskapsnivån hos befolkningen om hur var och en kan bidra i det civila försvaret höjs. En civilpliktsutbildning kan dessutom vara en ingång för en ung person att fortsätta utbilda sig inom några av de samhällsviktiga yrkena (där många i dag har svårt att rekrytera kompetent personal) eller på annat sätt, t.ex. genom de frivilliga försvarsorganisationerna, engagera sig för ett tryggare och säkrare samhälle.

Civilplikten ska inte ersätta utbildad ordinarie personal utan dess syfte är att ge en grundläggande utbildning inom totalförsvar och samhällsviktig verksamhet för att personen ska kunna bli krigsplacerad. Det höjer samtidigt kunskapsnivån hos de involverade ungdomarna och uppmuntrar till framtida engagemang inom totalförsvaret, vilket är bra för samhället i ett bredare perspektiv. I sammanhanget bör det understrykas att personalförsörjningen vad gäller civilplikt liksom värnplikt så långt som det är möjligt ska bygga på den enskildes egna motivation och vilja. Ansvariga myndigheter bör också arbeta för att personalsammansättningen i så hög utsträckning som möjligt ska spegla befolkningen i stort.

Frivilligorganisationerna och civilsamhället

De frivilliga försvarsorganisationerna har, tillsammans med Hemvärnet, en mycket viktig roll i Sveriges totalförsvar. Dessa organisationer bidrar till att öka enskilda människors och samhällets förmåga att hantera allvarliga händelser, olyckor och kriser.

Det är viktigt att medlemsbasen är bred, med personer från olika delar av samhället med olika kunskaper och erfarenheter.

I de frivilliga försvarsorganisationerna och Hemvärnet finns personer som har utbildning och kunskaper om totalförsvarets olika delar. Men även andra delar av civilsamhället, som Röda Korset, idrottsföreningar, religiösa samfund och andra stora föreningar som t.ex. scouterna, spelar stor roll för att mobilisera frivilliga i större och mindre kriser. Sveriges föreningsliv består av tusentals engagerade personer med olika kunskaper och erfarenheter, som är vana vid att hjälpa till och göra saker tillsammans, ofta helt ideellt. Som en del i det arbetet har MCF slutit avtal med Röda Korset om organisering av spontanfrivilliga under kriser, ett mycket viktigt arbete som även bör kunna utvidgas till andra organisationer.

Genom att skapa mötesplatser och forum för engagemang skapar civilsamhället goda förutsättningar för organisering även vid en allvarlig kris. Organisationer kan bidra med kunskap, samlingspunkter och gemenskap. Dessutom har föreningslivet en viktig roll som demokratibärare. Att Tidöregeringen genom minskade anslag slagit undan benen för studieförbunden är därför i sammanhanget mycket olyckligt.

I varje kommun bör det finnas en frivillig resursgrupp (FRG) där frivilliga kan engagera sig för att hjälpa till vid mindre eller större kriser. Vi såg hur viktiga dessa grupper var under coronapandemin, för att t.ex. hjälpa personer i riskgrupper att handla. Frivilliga resursgrupper finns i ungefär hälften av alla kommuner. Med tanke på den stora fördelen med att ha en frivillig resursgrupp bör de finnas i fler kommuner än de gör i dag.

Regeringen bör därför utreda om samtliga kommuner bör åläggas att inrätta en frivillig resursgrupp. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Räddningstjänsten och ansvaret vid olyckor

Räddningstjänsten har en viktig roll vid höjd beredskap. Hur väl vi än bygger ett säkert och robust samhälle kommer alltid oförutsedda händelser att inträffa. Sverige och världen står mitt uppe i klimatkrisen och ökande miljöproblem. Mycket tyder på att kriser och extrema väderhändelser kommer att öka även på hemmaplan. Ett ökat antal kriser och olyckor relaterade till klimatförändringar riskerar att bli övermäktigt för kommunerna och räddningstjänsten att hantera.

Människor ska kunna lita på att det finns hjälp när olyckan är framme oavsett om man bor centralt inne i stan, i en förort eller på landsbygd och i glesbygd. Tyvärr saknar räddningstjänsten alltför ofta tillfredsställande förutsättningar för att utföra sitt uppdrag. Ett allvarligt problem är de alltför stora variationerna kommunerna emellan. För att räddningstjänsten ska fungera i hela landet krävs bl.a. ett tydligare ledningssystem och att räddningstjänsten planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid. I stället har Tidöregeringen öppnat för en smygprivatisering av räddningstjänsten där privata, kommersiella entreprenörer, som vaktbolag, ska kunna ta över vissa begränsade åtgärder vid en räddningsinsats.

I dag styrs räddningstjänsten på kommunal nivå, men det skulle också finnas möjlighet att styra räddningstjänsten på regional eller statlig nivå, motsvarande den nivå som akutsjukvården (regional styrning) samt polisen och Försvarsmakten (statlig styrning) styrs från. I dessa fall har samhället ansett att dessa verksamheter, som måste vara i gång dygnet runt och kunna lösa stora och akuta händelser, inte kan organiseras och drivas enskilt av varje kommun. Läs mer i vår motion *Räddningstjänsten och ansvaret för olyckor* (mot. 2024/25:857). Där lyfter vi också frågan om att stödja kommunerna och räddningstjänsterna i att införa konceptet civil insatsperson (CIP). Vilket vore en värdefull första hjälp och stöd vid t.ex. bränder, hjärtstopp och olyckor innan räddningstjänst eller ambulans är på plats.

Enskilda människors krisberedskap

Krisberedskap är en angelägenhet för hela samhället. På samhällelig nivå behöver vi vidta åtgärder som gör vårt samhälle mer robust och motståndskraftigt mot kriser. Men vi kan inte bortse från att enskilda personer måste ha en egen beredskap och ha sådana saker hemma som gör att man klarar ett kortare strömavbrott eller liknande. Det kan handla om mat och vatten för några dagar, stearinljus, powerbanks för mobiltelefoner, stormkök, batteriradio och varma filtar. Det handlar inte minst om att solidariskt ta ansvar för att de som behöver hjälp mest och snabbast ska kunna få det från de samhälleliga resurserna. 2024 skickade MCF ut broschyren *Om krisen eller kriget kommer*, till alla Sveriges hushåll. Den innehåller viktig information och det kan finnas behov att påminna om detta med flera utskick.

Regeringen bör se över möjligheten att kontinuerligt med några års mellanrum skicka ut broschyren *Om krisen eller kriget kommer*, på nytt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet ser positivt på ökade utbildningsinsatser för en ökad beredskap, både när det gäller inom specifika sektorer och för befolkningen i stort. Det kan också vara betydelsefullt att undervisning om krisberedskap och totalförsvar utökas i relevanta ämnen i skolan och att lärare ges tid och möjligheter att utveckla detta.

Livsmedelsförsörjning, beredskapslager och beredskapslivsmedel

Den inhemska matproduktionen är en central del av totalförsvaret, både för egen försörjning och för landets export och därmed inkomster även i kris och krig. Stora kriser med stängda gränser, samt de problem för jordbruket som klimatkrisen leder till, riskerar att ge samhället betydande problem. Sverige har en alltför låg grad av självförsörjning när det gäller livsmedel. Vänsterpartiet anser att Sverige bör anta en nationell målsättning om en självförsörjningsgrad på livsmedel i nivå med Finlands på ca 80 procent.

Att driva en gård är ett omfattande arbete där den enskilda lantbrukaren ofta är helt oundgänglig. Det bör finnas möjlighet för lantbrukare att bli krigsplacerade på sina egna gårdar. På samma sätt behöver frågan lösas om vad som händer om en lantbrukare blir inkallad till militär värnplikt eller repetitionsutbildning.

Sverige saknar i dag beredskapslager för livsmedel, även om arbetet med att återupprätta försörjningsberedskapen på flera håll har påbörjats. Vänsterpartiet har tidigare föreslagit att beredskapslager för livsmedel och bränsle ska återupprättas i Sverige och är positiva till det stora intresset bland statliga aktörer. Försvarsberedningen påpekar i sin rapport *Skärpt läge* (Ds 2026:12) hur inledande steg för att säkra försörjningsberedskapen har tagits, men hur det saknas uthållighet genom t.ex. beredskapslager. Arbetet med beredskapslagring är nu på gång. Vänsterpartiet vill understryka vikten av att arbetet med beredskapslagring sker på ett så ändamålsenligt och resurseffektivt sätt som möjligt och med en nationell samordning.

Stora kriser som har med hälsa och sjukdomar att göra innebär stora risker för människors liv och samhällets funktionalitet, det såg vi tydligt under coronapandemin. Vid internationella kriser måste det finnas tillgång till läkemedel som inte kan anstå.

Vänsterpartiet menar även att förutsättningarna för offentligt ägd tillverkningsindustri av vaccin ska utredas. Detta bör kompletteras med ett bredare ansvarstagande i form av ett statligt läkemedelsbolag. Läs mer i vår motion *En bättre hälso- och sjukvård* (mot. 2026/27:V265).

Vänsterpartiet vill se försök med regionala center för fossilfritt producerade beredskapslivsmedel. Vi föreslår att en pilotstudie ska genomföras där naturbruksgymnasier testar att producera beredskapslivsmedel löpande på ett hållbart sätt baserat på de lokala kretsloppen. En fossil- och giftfri livsmedelsproduktion som bygger på inhemsk tillverkning av insatsmedel skulle dramatiskt minska importberoendet och därmed öka motståndskraften mot störningar. Vi ser även positivt på om en sådan studie skulle genomföras tillsammans med våra grannländer.

Regeringen bör återkomma med en plan för försök med regionala center för fossilfritt producerade beredskapslivsmedel. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Cybersäkerhet

Sverige utsätts enligt FRA för tusentals aggressiva cyberattacker varje dag, dygnet runt. Våra svagheter utnyttjas av grupper som vill oss illa. Angriparna utgörs både av privata hackare, kriminella nätverk, terrororganisationer och stater. Både Kina, Iran och Ryssland, men även USA utför avancerade angrepp, både på företag och andra stater.

Sverige är i många delar ett digitaliserat land. Vardagliga system är uppkopplade till internet, vilket kan ge stora fördelar men också innebära risker. Det märktes t.ex. i november 2026 när flera livsmedelskedjor fick kylar och frysar hackade och tonvis med livsmedel tvingades slängas.

I dag bygger en stor del av den svenska krisberedskapen på att vi har fungerande IT-system för t.ex. logistik och försörjning av el och vatten, men även för information till medborgarna. Vid ett haveri riskerar viktiga samhällsfunktioner att drabbas hårt eller rent av slås ut. Ett tryggt och robust system måste utgå från välgrundade och motiverade riskbedömningar. Det kräver både att det finns tillräcklig kunskap och kompetens och att arbetet sker regelbundet och systematiskt med återkommande uppföljning. I vår motion*Cybersäkerhet* (2023/24:V321) lyfter vi en rad centrala frågor för att öka svensk cybersäkerhet, bl.a. ett större statligt ansvar och att Sverige ska verka för ett internationellt regelverk kring cybersäkerhet.

Försvarsmaktens stöd till det civila samhället vid kriser och olyckor

Hela samhällets resurser måste användas effektivt vid stora kriser. Samhällelig krisberedskap är inget som går att vältra över på enskilda personer även om vi alla har ett ansvar. Det är något vi måste organisera och förbereda tillsammans med målet att ha såväl ett starkt civilt försvar som mycket god krisberedskap. Det är de civila myndigheterna som ansvarar för och leder den civila krisberedskapen och det civila försvaret. Det är viktigt att vi inte ser Försvarsmakten och det militära försvaret som en lösning på det civila samhällets problem. Däremot ska Försvarsmaktens resurser, kunskap och personal kunna stödja det civila samhället vid stora kriser eller olyckor.

Under coronapandemin bidrog Försvarsmakten med stora resurser, både materiella och personella. Myndigheten stöttade bl.a. sjukvården med ambulanser och skyddsmasker, inhämtning av prover och etableringen av två fältsjukhus, ett i Göteborg och ett i Stockholm. Försvarsmakten och Hemvärnet hjälper även ibland till med sjukvårdstransporter, brand- och översvämningsbekämpning och eftersök av försvunna personer.

Samtidigt är Försvarsmakten förhindrad att redan i planeringsstadiet ta hänsyn till risken för civila kriser och katastrofer. Det gör att viktiga möjligheter till samordning och ett bättre resursutnyttjande går förlorade. Det är en självklarhet att våra myndigheter i god tid måste få planera för att hjälpa varandra.

Sverige och världen står mitt i en klimatkris. Förödande bränder och översvämningar har de senaste åren drabbat länder runt om i världen med förlorade liv och stora materiella skador som följd. Kriser i form av extrema väderhändelser kommer att öka även på hemmaplan. Återkommande torka och bränder under flera år har tydligt visat på behovet av en effektiv krisberedskap i Sverige. I sin rapport *Skärpt läge* (Ds 2026:12) beskriver även Försvarsberedningen hur klimatkrisen i sig är ett hot mot vår säkerhet och hur den ökar internationella spänningar och instabilitet samt fördjupar konflikter.

I dag ska Försvarsmaktens stöd till samhället och andra myndigheter vid behov enbart ske inom ramen för Försvarsmaktens befintliga förmåga och resurser. Vänsterpartiet menar att det inte är nog. Tvärtom är det direkt kontraproduktivt att våra myndigheter inte har i uppdrag att samarbeta när det gäller vårt lands säkerhet och motståndskraft mot civila hot. Lagstiftningen är därför inte tillräcklig. En mer samlad och effektiv planering behövs för att göra vårt samhälle mindre sårbart. Vid allvarliga

kriser och olyckor ska samhällets alla tillgängliga resurser sättas in. Ett samhälle där vi bättre kan planera och finansiera våra gemensamma behov är ett starkare samhälle.

Det bör därför utredas hur Försvarsmakten kan uppdras att både i sin planering och i sin verksamhet dimensionera för att kunna bistå samhället vid nationella kriser och katastrofer samt vid extraordinära händelser som omfattar såväl pandemier som cyberattacker, sjöräddning, brandbekämpning och naturkatastrofer, och i detta sammanhang även se över hur ett eventuellt ersättningssystem kan konstrueras. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

För vidare läsning, se vår motion *Försvarsmaktens stöd till det civila samhället* (2020/21:303).

Hanna Gunnarsson (V)

Malin Björk (V)

Banesa Martinez Roldán (V)

Tobias Smedberg (V)

Håkan Svenneling (V)

Carina Örgård (V)